

DEMANSIN AYIRT ETME GÜCÜ BAKIMINDAN ÖLÜME BAĞLI TASARRUF YAPMA EHLİYETİNE ETKİSİ

*The Effect of Dementia on the Testamentary Capacity in
Terms of the Capacity of Judgement*

Hale ŞAHİN*

Öz

Demans sendromu, bireylerde çoğunlukla altmış beş yaşından sonra görülen bilişsel, davranışsal ve işlevsel yetenekleri etkileyen çeşitli hastalıkları içeren bir kavramdır. Demanslı kişilerin ayırt etme gücü, bu sendrom sebebiyle ortadan kalkabilmektedir. Bu durum, ölüme bağlı tasarrufların geçerliliği açısından önem taşımaktadır. Zira, mirasbırakan çoğunlukla altmış beş yaşından sonra ölüme bağlı tasarruf yaparak terekesi üzerinde tasarrufta bulunmak istemektedir. Fakat, mirasbırakan ölüme bağlı tasarruf yaptığı anda demans sebebiyle ayırt etme gücüne sahip değilse bu hukuki işlem dava yoluyla iptal edilebilir. Ayırt etme gücü nisbi bir kavramdır. Bundan dolayı, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yaptığı sırada ayırt etme gücünü haiz olması onun yapmış olduğu bu işlemin geçerli sayılması için yeterlidir. Bununla birlikte, bir kimse hakkında akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlama kararı verilmesi onun yapmış olduğu ölüme bağlı tasarrufun iptali talep edildiği takdirde ispat yükünün dağılımı açısından önem taşımaktadır. Bu sebeple, çalışmamızda demans sendromu hakkında bilgi verildikten sonra demansın ayırt etme gücüne etkisi ele alınmış, demanslı mirasbırakanın yapmış olduğu ölüme bağlı tasarrufun ehliyet eksikliği sebebiyle iptaline yönelik dava açıldığı takdirde bunun ispatı meselesine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Demans, Ayırt Etme Gücü, Ölüme Bağlı Tasarruf, Ölüme Bağlı Tasarruf Yapma Ehliyeti, Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davası

Makalenin Geliş Tarihi: 22.04.2024, **Makalenin Kabul Tarihi:** 10.07.2024.

* Arş. Gör. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: halesahin@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9811-7239.

Abstract

Dementia is a term used for different human diseases that affect cognitive, behavioral, and functional abilities, mostly appearing after sixty-five years of age. Dementia can cause incapacity of judgment. This situation is significant for the validity of the testamentary capacity, as persons usually prefer to make their last will after the age of sixty-five. If the testator lacks the testamentary capacity while making a will, this will can be declared invalid. In such cases, the presumption of the capacity of judgment and appointment of a guardian to the testator due to a mental weakness or mental sickness determine the distribution of the burden of proof. Therefore, the effect of dementia on the presumption of capacity of judgment and the distribution of the burden of proof in the action for declaration invalidity proceedings should be specifically examined. For this purpose, this study first focuses on dementia and the effect of dementia on the capacity of judgment, then explores the issue of proving the incapacity of testators with dementia in actions for annulment of the testament.

Keywords: Dementia, Capacity of Judgement, Testamentary Disposition, Testamentary Capacity, Action for Annulment of the Testament

GİRİŞ

Demans sendromu, bireylerin zihinsel işlevlerini etkileyen hastalıklar için kullanılan şemsiye bir kavramdır¹. Demans, çoğunlukla altmış beş

---

¹ İ. Hakan Gürvit ve Bengi Baran, “Demanslar ve Kognitif Bozukluklarda Ölçekler,” *Nöropsikiyatri Arşivi* 44, no. 2 (2007): 58; “Global Action Plan on the Public Health Response to Dementia 2017-2025,” Dünya Sağlık Örgütü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/259615/9789241513487-eng.pdf?sequence=1>; “Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları Klinik Protokolü,” T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, https://shgmargestddb.saglik.gov.tr/Eklenti/38985/0/alzheimerkpyayinverspdf.pdf?_tag1=9846AFFD60426582E76AF7500012C853DC551775; “Types of Dementia,” Alzheimer’s Disease International, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/types-of-dementia/>; “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demans-nedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyin%20hücrelerinin%20birirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabul%20edilir>.

yaşından sonra *Alzheimer* hastalığı şeklinde görülmektedir². Türkiye'deki yaşlı nüfusun yıllar içerisindeki artışına bağlı olarak demansa yakalanan kişi sayısında da çoğalma gözlemlenmektedir³. Bu durum, ölüme bağlı tasarruflar açısından önem arz etmektedir. Zira, kişiler çoğunlukla altmış beş yaşından sonra ölüme bağlı tasarruflarda bulunarak terekeleri üzerinde tasarruflarda bulunmak istemektedir. Fakat, mirasbırakanın demanslı olması, onun ayırt etme gücünü ve dolayısıyla ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini ortadan kaldırmaktadır. Nitekim İsviçre'de mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetine sahip olmamasının en sık görülen sebebinin demans olduğu tespit edilmiştir⁴.

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetine sahip olmadığı hâllerde, onun yapmış olduğu bu hukuki işlem dava yoluyla iptal edilebilmektedir [Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 557/1]. Ölüme bağlı tasarrufun iptali davası, ancak mirasbırakanın ölümünden sonra açılabilirdiği için demanslı mirasbırakanın bu hukuki işlemi yapabilecek ehliyetine sahip olup olmadığı geriye dönük (*post-mortem*) olarak değerlendirilmektedir. Bu durumda, demansın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetine etkisi özel olarak incelenmelidir. Bu amaçla, çalışmamızda demans sendromu hakkında bilgi verildikten sonra, demansın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetine ve dolayısıyla ayırt etme gücüne etkisi ele alınmıştır. Bunları takiben, çalışmamızda demanslı mirasbırakanın yapmış olduğu ölüme bağlı tasarrufun ehliyet eksikliği sebebiyle iptali için açılan davalarda demansın ayırt etme

² "Global Dementia Observatory (GDO)," Dünya Sağlık Örgütü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.who.int/data/gho/data/themes/global-dementia-observatory-gdo>.

³ 2030 yılında Türkiye'de altmış beş yaş üzerindeki nüfusun toplam nüfus içindeki oranının yüzde on üç, 2060 yılında yüzde yirmi iki, 2080 yılında ise yüzde yirmi beş civarında olacağı ve buna bağlı olarak demans sendromu gösteren kişi sayısının sürekli bir şekilde artış göstereceği tahmin edilmektedir ("Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları Klinik Protokolü," T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://shgmargestddb.saglik.gov.tr/Eklenti/38985/0/alzheimerkpyayinverspdf.pdf?tag1=9846AFFD60426582E76AF7500012C853DC551775>).

⁴ Eugen Bucher ve Regina E. Aebi-Müller, *Berner Kommentar: Zivilgesetzbuch Die natürlichen Personen, Art. 11-19d ZGB* (Bern: Stämpfli Verlag, 2017), 220; Sara Sommer, "Testierfähigkeit von Demenzkranken." *Aktuelle Juristische Praxis*, no. 4 (2020): 492. Türkiye bakımından aynı yönde bkz. Rona Serozan ve Baki İlkey Engin, *Miras Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2022), 280; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku* (Ankara: Turhan Yayınları, 2023), 102.

gücüne etkisinin ispatı meselesine yer verilmiştir.

I. DEMANS

Demans, bireylerin beyin hücreleri arasındaki iletişimi engelleyerek onların bilişsel, davranışsal ve işlevsel yeteneklerini etkileyen çeşitli nörolojik hastalıklar için kullanılan şemsiye bir kavramdır⁵. Demans bir hastalık olmayıp sendromdur⁶. Demans sendromuna sebep olan hastalıklara, *Alzheimer* hastalığı, *Parkinson* hastalığı, *Lewy* cisimcikli demans, *fronto-temporal* demans, vasküler demans, B12 vitamin eksikliği, tiroit hormon bozukluğu, ilaçlar veya alkolizm sebebiyle görülen demans örnek olarak verilebilir⁷. Demans, bireylerin bilişsel ve entelektüel işlevlerini

-
- ⁵ Gürvit ve Baran, “Demanslar ve Kognitif Bozukluklarda Ölçekler,” 58; “Global Action Plan on the Public Health Response to Dementia 2017-2025,” Dünya Sağlık Örgütü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024; “Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları Klinik Protokolü,” T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://shgmargestddb.saglik.gov.tr/Eklenti/38985/0/alzheimerkpyayin-verspdf.pdf?ag1=9846AFFD60426582E76AF7500012C853DC551775>; “Types of Dementia,” Alzheimer’s Disease International, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/types-of-dementia/>; “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyin%20hücrelerin in%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabul%20edilir>.
- ⁶ “Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları Klinik Protokolü,” T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://shgmargestddb.saglik.gov.tr/Eklenti/38985/0/alzheimerkpyayin-verspdf.pdf?ag1=9846AFFD60426582E76AF7500012C853DC551775>.
- ⁷ “Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları Klinik Protokolü,” T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://shgmargestddb.saglik.gov.tr/Eklenti/38985/0/alzheimerkpyayin-verspdf.pdf?ag1=9846AFFD60426582E76AF7500012C853DC551775>; “Types of Dementia,” Alzheimer’s Disease International, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/types-of-dementia/>; “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyin%20hücrelerinin%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabul%20edilir>; “Demans Nedir ve Belirtileri Nelerdir?,” *Liv Hastaneleri*, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>; “Demans,” Acıbadem Sağlık Grubu,

azaltmaktadır. Bunun sonucunda, demanslı kişiler algılama, yargılama, soyut düşünme, hesaplama yapma, problem çözme, hafıza ve konuşma gibi bilişsel yeteneklerin en az ikisinde bozukluk yaşamaktadır. Demanslı bireylerin beyin hücreleri zaman içerisinde ölmektedir. Bundan dolayı, demanslı kişilerin günlük yaşam aktivitelerini eskisi gibi sürdürmeleri mümkün olmamaktadır⁸.

Toplumda en sık rastlanan demans sendromu *Alzheimer* hastalığıdır. 2024 yılında dünya genelinde elli beş milyondan fazla insanın demans olduğu⁹, bu sayının 2030 yılında yetmiş sekiz milyona yaklaşacağı ve bunların yüzde ellisi ile yüzde yetmiş beşinin *Alzheimer* hastası olduğu tespit edilmiştir¹⁰. Sağlık Bakanlığı'nın 2020 yılına ait bir raporunda¹¹ da Türkiye'de yaklaşık sekiz yüz bin kişinin demans olduğu ve bunların üçte ikisinin *Alzheimer* hastası olduğunun tahmin edildiği belirtilmiştir. Aynı raporda, demans hastalarının yüzde doksandan fazlasının altmış beş yaşın üzerinde bulunduğu ve 2018 yılında altmış beş yaşın üzerindeki nüfusun toplam nüfus içindeki oranının yüzde sekizin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. 2023 yılındaki verile göre¹², Türkiye'nin nüfusunun yüzde onundan fazlası altmış beş yaşın üzerindedir. Bu durumda, Türkiye'de demans sendromuna sahip kişi sayısı yıllar içerisinde artış göstermektedir¹³.

Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.acibadem.com.tr/ilgi-alani/demans/>.

⁸ "Alzheimer Hastalığı Nedir?," Türkiye Alzheimer Derneği, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.alzheimerderneği.org.tr/alzheimer-hastalığı-nedir/>.

⁹ "Global Dementia Observatory (GDO)," Dünya Sağlık Örgütü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.who.int/data/gho/data/themes/global-dementia-observatory-gdo>.

¹⁰ "Dementia Statistics," Alzheimer's Disease International, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/dementia-statistics/>; "Alzheimer's Disease," Alzheimer's Disease International, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/types-of-dementia/alzheimers-disease/>.

¹¹ "Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları Klinik Protokolü," T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, https://shgmargestddb.saglik.gov.tr/Eklenti/38985/0/alzheimerkp_yayin-verspdf.pdf?agl=9846AFFD60426582E76AF7500012C853DC551775.

¹² "Yaş Grubuna göre Nüfus," Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus İstatistikleri Portalı, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://nip.tu.ik.gov.tr/?value=YasGrubunaGoreNufus>.

¹³ 2030 yılında Türkiye'de altmış beş yaş üzerindeki nüfusun toplam nüfus içindeki oranının yüzde on üç, 2060 yılında yüzde yirmi iki, 2080 yılında ise yüzde yirmi beş civarında olacağı ve buna bağlı olarak demans sendromu gösteren kişi sayısının sürekli artış göstereceği tahmin edilmektedir ("Dementia Statistics," Alzheimer's Disease

Demans sendromunun evreleri erken, orta ve geç evre ile hafif, orta ve ağır derece demans olarak sınıflandırılmaktadır¹⁴. Demansın erken evresinde genellikle bireyler unutkanlık yaşamakta (örneğin eşyasını yanlış yere koymakta, alışık olduğu yerlerde kaybolmakta, son olayları hatırlayamamakta, zamanın farkına varamamakta) ve yeni bilgileri ezberlemekte zorluk çekmektedir (örneğin aynı soruyu tekrar sormaktadır). Demansın erken evresindeki kişiler, çeşitli zorluklar yaşasalar da hayatlarını kendi başlarına idame ettirebilmektedir¹⁵. Demansın orta evresindeki bireyler, yaşadıkları son olayları veya tanıdıklarının isimlerini untabilmekte, kaybolabilmekte, hafızalarının zayıflaması sebebiyle iletişim sorunları yaşayabilmekte ve kişisel bakımlarını yapmakta güçlük çekebilmektedir¹⁶.

International, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/dementia-statistics/>; “Alzheimer’s Disease,” Alzheimer’s Disease International, Nisan 12, 2024, <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/types-of-dementia/alzheimer-disease/>.

¹⁴ Ömer Övünç Eşsiz, “Demansın Hukuki Boyutları” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012), 8; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 492; Julia Blattner, “Demenz im Erbrecht.” *Aktuelle Juristische Praxis*, no. 12 (2022): 1287; Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, “Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, [https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyi%20hücrelerini%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabal%20edilir.](https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyi%20hücrelerini%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabal%20edilir.;);

“Demans Nedir ve Belirtileri Nelerdir?,” *Liv Hastaneleri*, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>.

¹⁵ Eşsiz, “Demansın Hukuki Boyutları,” 8; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 492; Blattner, “Demenz im Erbrecht,” 1287; Aygül Kızılay-Güneylioğlu, “Alzheimer Hastalarının Fiil Ehliyetinin İncelenmesi,” *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 30, 4 (2022): 2252; “Alzheimer Hastalığı Nedir?,” Türkiye Alzheimer Derneği, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.alzheimerderneği.org.tr/alzheimer-hastaligi-nedir/>; “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024,

<https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyi%20hücrelerinin%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabal%20edilir.>;

“Demans Nedir ve Belirtileri Nelerdir?,” *Liv Hastaneleri*, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>.

¹⁶ “Alzheimer Hastalığı Nedir?,” Türkiye Alzheimer Derneği, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.alzheimerderneği.org.tr/alzheimer-hastaligi-nedir/>; “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, Erişim

Orta evre demans olan kimseler, diğer kişilerden daha fazla desteğe ihtiyaç duymaktadır¹⁷. Demansın geç evresindeki bireyler ise zamandan ve buldukları yerden tamamen habersiz olmakta, yakınlarını tanıyamamakta, kişisel bakımlarını yapamamakta ve ruh hâllerinde hızlı durum değişiklikler yaşamaktadır¹⁸. Geç evredeki demanslı kişiler, bilinçlerini kaybettikleri için bir başka kimse olmadan günlük faaliyetlerini gerçekleştirememektedir¹⁹.

Tarihi: Nisan 12, 2024,

<https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>.

- ¹⁷ Eşsiz, "Demansın Hukuki Boyutları," 8; Blattner, "Demenz im Erbrecht," 1297.
- ¹⁸ Isabel Baur, Cristina Garcia Gonçalves ve Marc Wohlwend, "Demenz, Urteilsfähigkeit und Sterbewunsch," Jusletter, Erişim Tarihi: Ağustos 27, 2018, <https://www.alzheimerderneği.org.tr/alzheimer-hastaligi-nedir/>.; "Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?," Memorial Sağlık Grubu, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>.

- ¹⁹ Sommer, "Testierfähigkeit von Demenzkranken," 492; Eşsiz, "Demansın Hukuki Boyutları," 8; Blattner, "Demenz im Erbrecht," 1287; "Alzheimer Hastalığı Nedir?," Türkiye Alzheimer Derneği, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.alzheimerderneği.org.tr/alzheimer-hastaligi-nedir/>.; "Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?," Memorial Sağlık Grubu, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>.

Demansın tedavisi genellikle mümkün değildir²⁰. Sadece tedavi edilebilir demans olarak nitelendirilen B12 vitamin eksikliği, tiroit hormon bozukluğu gibi sebeplerle görülen demansın altında yatan sebepler tam olarak tedavi edildiğinde, bunlara bağlı olarak görülen demansın da tamamen kaybolduğu gözlemlenmektedir²¹.

II. DEMANS VE ÖLÜME BAĞLI TASARRUF YAPMA EHLİYETİ

A. Genel Olarak

Kanun koyucu, mülkiyet hakkına ve irade özgürlüğüne verdiği önem sebebiyle mirasbırakana ölüme bağlı tasarruf yapma imkânı tanımıştır²². Fakat, ölüme bağlı tasarrufların hüküm ve sonuçları, mirasbırakanın

²⁰ Kızılay-Güneylioğlu, “Alzheimer Hastalarının Fiil Ehliyetinin İncelenmesi,” 2251, dn. 3; “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, [https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyi%20hücrelerinin%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabul%20edilir](https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyi%20hücrelerinin%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabul%20edilir;); “Demans Nedir ve Belirtileri Nelerdir?,” *Liv Hastaneleri*, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>; “Demans,” *Acıbadem Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.acibadem.com.tr/ilgi-alani/demans/>.

²¹ “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?,” *Memorial Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024, <https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demansnedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyi%20hücrelerinin%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabul%20edilir>; “Demans Nedir ve Belirtileri Nelerdir?,” *Liv Hastaneleri*, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>; “Demans,” *Acıbadem Sağlık Grubu*, Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024, <https://www.acibadem.com.tr/ilgi-alani/demans/>.

²² Bülent Köprülü, *Miras Hukuku Dersleri I* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1975), 20; Nüşin Ayiter ve Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku* (Ankara: Savaş Yayınları, 1991), 30; Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku* (İstanbul: Der Yayınları, 2024), 5 vd.; Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku: Miras Hukuku*, (İstanbul: Filiz Yayınları, 2023), 1 vd.; Fikret Eren ve İpek Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 13; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 37 vd.; Bilge Öztan, *Miras Hukuku* (Ankara: Turhan Yayınları, 2023), 165; Bilge Öztan ve Fırat Öztan, “Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun’daki ve Noterlik Kanunu’ndaki Şekil Şartları,” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65, no. 4 (2016): 3585. Benzer yönde bkz. Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku* (İstanbul: Filiz Yayınları, 1978), 6.

ölümünden sonra ortaya çıktığı için bu tür hukuki işlemlerin geçerliliği sınırlı sayı ilkesine tâbi tutulmuş ve sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır. Buna göre, mirasbırakan son arzularını münhasıran vasiyetnamede veya miras sözleşmesinde açıklayabilmektedir (TMK m. 531 vd.). Bir başka deyişle, ölüme bağlı tasarruflar sadece vasiyetname veya miras sözleşmesi şeklinde düzenlenebilmektedir. Aksi takdirde, mirasbırakan tarafından yapılan ölüme bağlı tasarruf dava yoluyla iptal edilebilmektedir (TMK m. 557/4).

Kanun koyucu, ölüme bağlı tasarrufların geçerliliğini şekle bağladığı gibi, bu arzuları açıklayabilecek kişilere yönelik de belirli koşullar öngörmüştür. Bu koşullar ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini oluşturmaktadır²³. Ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetinin hukuki niteliği öğretide tartışmalıdır. Öğretideki bir görüş²⁴, ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti hak ehliyetinin özel bir türü olarak kabul etmektedir. Çünkü bu ehliyete sahip olmayan bir kimsenin yerine kanuni temsilcisinin ölüme bağlı tasarruf yapması mümkün değildir. Bir başka deyişle, ölüme bağlı tasarruf yapma hakkının mevcudiyeti kanunda aranan koşulların varlığına bağlıdır²⁵. Öğretideki bir başka görüşe göre²⁶, ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti fiil ehliyeti kapsamında yer almaktadır. Kanımızca haklı olan öğretideki diğer görüşe göre²⁷ ise ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti hem hak ehliyetinin hem de fiil ehliyetinin sınırlanması anlamına gelmektedir. Zira, ölüme bağlı

²³ Köprülü, *Miras Hukuku*, 122; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 76; Öztan, *Miras Hukuku*, 179.

²⁴ Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 76 vd.; Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 62.

²⁵ Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 76 vd.; Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 62.

²⁶ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 61; Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2022), 87; O. Gökhan Antalya, *Miras Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2021), 213. Aynı yönde bkz. Y. 1. HD, E.2021/2073, K.2022/3118, 14.04.2022, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2021-2073-k-2022-3118-t-14-4-2022>); Y. 7 HD, E.2021/976, K.2021/3060, 22.11.2021, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/7-hukuk-dairesi-e-2021-976-k-2021-3060-t-22-11-2021>); Y. 3. HD, E.2016/10091, K.2017/18167, 25.12.2017, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2016-10091-k-2017-18167-t-25-12-2017>); Y. 3. HD, E.2015/17485, K.2017/3830, 27.03.2017, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2016-10091-k-2017-18167-t-25-12-2017>).

²⁷ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 135; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku: Miras Hukuku*, 58; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 277; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, *Miras Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 116 vd.; Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)* (Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 158.

tasarruf yapma ehliyetine sahip olmayan bir kimsenin ölümüne bağlı tasarrufta bulunması mümkün olmadığı gibi, onun bu tür hukuki işlemlerde bulunulabilmesinin koşulu da ölümüne bağlı tasarruf yapma ehliyetine sahip olmasıdır.

Kanun koyucu, ölümüne bağlı tasarruf yapma ehliyetini vasiyetname ve miras sözleşmesi bakımından farklı koşullara tâbi kılmıştır. TMK m. 502'ye göre, vasiyetname yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir. TMK m. 503 uyarınca miras sözleşmesi yapabilmek için ise ayırt etme gücünü haiz ve ergin olmak, kısıtlı bulunmamak gerekmektedir. Bu durumda, miras sözleşmesi yapma ehliyetinin koşulları tam ehliyet sahibi olmaktır²⁸.

Mirasbırakan vasiyetname veya miras sözleşmesini ölümüne bağlı tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapmışsa bu tür hukuki işlemlerin iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçılar veya vasiyet alacaklıları dava yoluyla bu işlemin iptalini talep edebilmektedir (TMK m. 557/1, 558/I). Bundan dolayı, demanslı mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf yaptığı sırada ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı onun yapmış olduğu bu işlemin geçerliliği bakımından önem taşımaktadır.

B. Ayırt Etme Gücü

1. Genel Olarak

Mirasbırakanın vasiyetname veya miras sözleşmesi yapabilmesi için ayırt etme gücüne sahip olması gerekir. Ayırt etme gücü, TMK m. 13'te düzenlenmiştir. Bu hükme göre, yaşının küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk veya buna benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes ayırt etme gücünü haizdir. Bu durumda, ayırt etme gücü kişinin davranışlarının sebep ve sonuçlarını doğru anlayabilecek bilinç ve iradeye sahip olmasıdır²⁹. Bir başka deyişle, ayırt etme

²⁸ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku: Miras Hukuku*, 104; Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 70; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 279; Antalya, *Miras Hukuku*, 216; Öztan ve Öztan, "Ölümüne Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun'daki ve Noterlik Kanunu'ndaki Şekil Şartları," 3586.

²⁹ Thomas Geiser ve Christiana Fountoulakis, *Basler Kommentar zum schweizerischen Privatrecht: Zivilgesetzbuch. I: Art. 1 – 456 ZGB* (Basel: Helbing & Lichtenhahn, 2022), 204; Zahit İmre, *Medeni Hukuka Giriş* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980), 374; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 61; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe

gücünün iki unsuru vardır. Bunlar, bilinç (idrak, zihin) ve iradedir³⁰.

Bilinç, kişilerin davranışlarının sebep ve sonuçlarını değerlendirebilme yeteneğidir³¹. Bir kimsenin bilinçli olarak nitelendirilmesi için onun davranışının tüm sonuçlarını anlamış olması gerekmektedir. Kişinin sahip olduğu bilgiye göre, ulaşmak istediği sonuçları bilmesi ve buna göre davranması yeterlidir³². Bu durumda, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf ehliyetine sahip olması için yapmış olduğu bu hukuki işlemin sebep ve sonuçlarını anlaması, yani ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu bilincinde olması gerekir³³. Mirasbırakan terekesinin miktarı ve içeriği hakkında en

---

Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)* (İstanbul: Filiz Yayınları, 2024), 62 vd.; Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku* (İstanbul: Filiz Yayınları, 2022), 57; Jale Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku* (İstanbul: Beta Yayınları, 2022), 288 vd.; Abdülkadir Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)* (İstanbul: Beta Yayınları, 2000), 21; Rona Serozan, Baki İlkay Engin ve Yeşim M. Atamer, *Medeni Hukuk: Genel Bölüm: Kişiler Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2022), 433; İhsan Erdoğan ve A. Dilşad Keskin, *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku)* (Ankara: Gazi Yayınları, 2020), 236; Antalya, *Miras Hukuku*, 214; Vehbi Umut Erkan ve İpek Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 60, no. 3 (2011): 488; Regina E. Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” *Successio: Zeitschrift für Erbrecht*, no. 6 (2012): 7.

³⁰ Dural ve Öğüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 57; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 290; Bilge Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 154 vd.; Erkan ve Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” 488. Benzer yönde bkz. İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 375. Aynı yönde bkz. Aynı yönde bkz. BGE 124 III 5, 16.12.1997, (http://relevancy.bger.ch/php/cilir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F124-III-5%3Ade&lang=de&type=show_document).

³¹ Ergun Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1979), 34; Dural ve Öğüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 57; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku: Miras Hukuku*, 59; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 290; Hasan İşgüzar, Mehmet Demir ve Süleyman Yılmaz, *Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 38; Süleyman Yılmaz, *Medeni Hukuk: Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 85; Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 158; Erkan ve Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” 488.

³² Dural ve Öğüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 57; Erkan ve Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” 488.

³³ Yılmaz, *Medeni Hukuk: Miras Hukuku*, 85; Fikret Eren, *Türk Medenî Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların Dâvası* (Ankara: Yargıçoğlu Matbaası Yayınları, 1966),

azından genel bir bilgiyi haiz olmalı, ölüme bağlı tasarrufla kazandırmada bulunmak istediği veya mirasçılıktan çıkarmak istediği kişilerle arasındaki ilişkilerin mevcut durumunun farkında olmalıdır³⁴. Bir başka deyişle, mirasbırakanda ayırt etme gücünün bulunması için onun “büyük resmi görebiliyor olması” gerekir. Bundan dolayı, ölüme bağlı tasarrufla bulunma ehliyetinde aranan bilinç unsuru, diğer günlük işlere ilişkin hukuki işlemleri yapmak için gerekli olan bilinç unsuruna kıyasla daha yüksektir³⁵. Bu anlamda, kendi yaşamına dair temel hatıralarını unutmuş bir kimsenin ölüme bağlı tasarrufla bulunma ehliyeti bulunduğundan söz edilemez. Demanslı bir mirasbırakanın bu hukuki işlemin yapılması sırasında gösterdiği semptomlara göre kendi yaşını, medeni durumunu ve yakınlarını unutmuş olması buna örnek olarak gösterilebilir³⁶.

20; Gamze Turan, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2009), 37; Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 7; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 493; Nafiye Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü.” *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10, no. 2 (2022): 423.

³⁴ Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 7, 13 vd.; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 493; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 423. Mirasbırakanın ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı değerlendirilirken onun daha önceki ölüme bağlı tasarruflarında terekesinin miktarını belirtip belirtmediğine [BGE 124 III 5, 16.12.1997, (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F124-III-5%3Ade&lang=de&type=show_document)] ve mirasçılıktan çıkardığı veya aynı kökteki aile üyeleri arasında farklı miras payları öngördüğü durumlara dikkatle yaklaşılmalıdır (Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 14). Fakat, bu değerlendirme sırasında mirasbırakanın farazi iradesi esas alınmamalıdır. Bir başka deyişle, mirasbırakanın terekesi üzerindeki tasarruf özgürlüğüne müdahale edilmemelidir. Aynı yönde bkz. Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 21.

³⁵ Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 8. Aynı yönde bkz. BGer 5C.193/2004, 17.01.2005, (https://www.bger.ch/ext/euros/pider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F17-01-2005-5C-193-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES&).

³⁶ Benzer yönde bkz. Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 141 vd.; Aebi-Müller,

Ayırt etme gücünün irade unsuru, kişinin bilinciyle vardığı sonuçları dış alemde gerçekleştirirken iradesinin serbest olmasıdır. Hukuki işlem veya eylemde bulunan kişi, buna ilişkin iradesinin oluşumu aşamasında kendisini dış etkenlere karşı koruyabilecek gücü haiz olmalıdır³⁷. İrade unsuru gereği, mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunurken başkalarının fikirlerini dikkate alsa da bu hukuki işlemi kendi iradesiyle yapmalıdır³⁸. Aksi takdirde, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapmaya yönelik iradesinin varlığından bahsedilemez. Benzer şekilde, bir kimse kendi başına bir karar almış, fakat üçüncü kişilerin fikirleri sebebiyle bu karara uygun hareket etmemişse onun iradesinin varlığından söz edilemez. Çünkü bu durumda, kişi başkasının iradesinin hâkimiyeti altındadır³⁹. Mirasbırakanın üçüncü kişilerin karşıt görüşleri sebebiyle kendi vardığı karara göre ölüme bağlı tasarrufta bulunmaması buna örnek olarak gösterilebilir⁴⁰. Burada demanslı kişiler bakımından mirasbırakanın bakıma muhtaç olmasının ve mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunurken onun yanında bulunan kimselerin üzerinde özel olarak durulmalıdır⁴¹.

TMK 13'e göre, bir kimsenin ayırt etme gücüne sahip olması için akla uygun davranması gerekir. Kişiler, davranışlarının sebep ve sonuçlarını doğru anlamalı ve buna uygun şekilde hareket etmelidir. Bireyler, mevcut gerçeklikleri kavrayabilecek ve belirli davranışlarının sonuçlarını görebilecek biçimde akli faaliyet sergileyemiyorsa akla uygun davranma yeteneğinden

---

“Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 8.

³⁷ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 63 vd.; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 57 vd.; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 290; Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 155; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 25; Erkan ve Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” 488.

³⁸ Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 9; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 424. Benzer yönde bkz. Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 493.

³⁹ Geiser ve Fountoulakis, *Zivilgesetzbuch I*, 205; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 64. Aynı yönde bkz. Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 493. Aynı yönde bkz. İstanbul BAM 6. HD, 9/03/2022, E. 2020/1422, K. 2022/542.

⁴⁰ Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 10; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 424.

⁴¹ Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 9 vd., 22 vd. Bu konuda ayrıca bkz. Blattner, “Demenz im Erbrecht,” 1292 vd.

yoksundur⁴².

Kanun koyucu, TMK m. 13'te ayırt etme gücünü olumsuz bir biçimde tanımlamıştır. Bu anlamda, TMK m. 13 uyarınca bir kimsede ayırt etme gücünün bulunması için gerekli diğer husus, ayırt etme gücünü ortadan kaldıran durumlardan birinin onda bulunmamasıdır. Bu hükme göre, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ve bunlara benzer hâller ayırt etme gücünü ortadan kaldıran durumlardır. Bir kimse ayırt etme gücünü ortadan kaldıran durumlardan birinin içinde olup bu sebeple akla uygun davranma yeteneğinden yoksunsa ayırt etme gücünü haiz değildir. Bir başka deyişle, bir kimsenin akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olması münhasıran onun ayırt etme gücünü ortadan kaldırmayıp bu hususun TMK m. 13'te yer alan durumlardan birinden kaynaklanması gerekmektedir⁴³. Bu anlamda, bir kimsenin örneğin kızgın olması sebebiyle akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olması onun ayırt etme gücünü haiz olmadığı anlamına gelmemektedir⁴⁴.

2. Akıl Hastalığı, Akıl Zayıflığı ve Sarhoşluğa Benzer Sebepler

TMK m. 13'te akıl hastalığı ve akıl zayıflığı ayırt etme gücünü ortadan kaldıran durumlar arasında sayılmıştır. Akıl hastalığı ve akıl zayıflığı arasındaki ayrım tıbbi veya hukuki olmayıp suni niteliktedir⁴⁵. Bununla birlikte, öğretide akıl hastalığı bir kimsenin akli, ruhi ve iradi yetilerindeki bozukluk, değişiklik veya anormallik yaratan hastalık olarak tanımlanmaktadır⁴⁶. Akıl zayıflığı ise akli ve ruhi yetilerin normal şekilde

⁴² Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 62; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 21; Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme Gücü," 489.

⁴³ Aebi-Müller vd., *Zivilgesetzbuch. I*, 203; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 35; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 64; Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 141.

⁴⁴ Banu Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2017), 88; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 422. Bu konuda ayrıca bkz. Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 21; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 422.

⁴⁵ İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 380.

⁴⁶ İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 381; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 292; Öztan, *Miras Hukuku*, 146; Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 10.

gelişmemesi veya gerilemesidir. Akıl zayıflığı, bir hastalık olmayıp akli yetilerdeki gelişim eksikliği veya gerilemedir⁴⁷. Akıl hastalığında idrak etmede, zekâda ve iradede zafiyet söz konusudur. Akıl zayıflığında ise idrak etme yetisinden çok iradede zafiyet vardır⁴⁸.

TMK m. 13'e göre ayırt etme gücünü ortadan kaldıran hâllerden biri "sarhoşluk ve bunlara benzer sebepler" in varlığıdır. Buradaki "bunlara benzer sebepler" ifadesinin sadece sarhoşluğa benzer sebepleri mi, yoksa diğer başka benzer sebepleri de mi içerdiği öğretilerde tartışmalıdır⁴⁹. Bununla birlikte, öğretilerdeki hâkim görüş⁵⁰, sarhoşluğa benzer sebep olan uyuşturucu madde bağımlılıklarının (esrar, eroin, morfin vd.) yanında, ateşli hastalıklardaki nöbetlerin, uyurgezerlik, hipnoz hâli gibi durumların da ayırt etme gücünden yoksunluğa sebep olabileceğini kabul etmektedir.

Bir kimsenin akıl hastası olması, akıl zayıflığı veya sarhoşluğa benzer bir sebep içinde bulunması doğrudan onun ayırt etme gücünü ortadan kaldırmamaktadır. Bu durumların ayırt etme gücünü ortadan kaldırması için kişinin içinde bulunduğu akıl hastalığı, akıl zayıflığı veya sarhoşluğa benzer

⁴⁷ Bucher ve Aebi-Müller, *Berner Kommentar: Zivilgesetzbuch Die natürlichen Personen, Art. 11-19d ZGB*, 237 vd.; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 37; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 381; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 66; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 59; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medeni Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 293; Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 147; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 22; Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme Gücü," 492; Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 10.

⁴⁸ Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme Gücü," 492.

⁴⁹ Bu konuda bkz. Aytekin Ataay, *Şahıslar Hukuku* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1978), 67; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 38; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 67; Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 148 vd.; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 24; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku)*, 265 vd.; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, 88; Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme Gücü," 493 vd.

⁵⁰ Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 38; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 376; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 67; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 60; Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme Gücü," 493 vd. Yaşlılığın da sarhoşluğa benzer sebep olarak nitelendirilebileceğine ilişkin bkz. Bucher ve Aebi-Müller, *Berner Kommentar: Zivilgesetzbuch Die natürlichen Personen, Art. 11-19d ZGB*, 237.

sebepler nedeniyle yapmış olduğu hukuki işlem veya eylem bakımından akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olması gerekmektedir. Bundan dolayı, akıl hastası, akıl zayıflığı veya sarhoşluğa benzer bir sebep içinde bulunan bir kimsenin ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı her olay bakımından özel olarak değerlendirilmektedir⁵¹. Bir başka deyişle, ayırt etme gücünün nisbiliği zamana ve içeriğe ilişkindir⁵².

İsviçre hukukunda demans sendromu akıl zayıflığı (*physische Störung*) sayılmaktadır⁵³. Türk hukuk öğretisinde TMK m. 13'teki "bunlara benzer sebepler" ifadesinin sarhoşluğa benzer sebeplerle sınırlı olmadığını kabul eden bir görüş⁵⁴, demans sendromunu akıl hastalığı, akıl zayıflığı ve sarhoşluğa benzer sebeplerden biri olarak kabul etmektedir. Kanaatimizce demans sendromu duruma göre akıl zayıflığı veya sarhoşluğa benzer sebep

⁵¹ Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 36 vd.; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 68; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 59; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 293.

⁵² Bucher ve Aebi-Müller, *Berner Kommentar: Zivilgesetzbuch Die natürlichen Personen, Art. 11-19d ZGB*, 238; Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 12. vd.; Sommer, "Testierfähigkeit von Demenzkranken," 494; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 426. Ayırt etme gücünün nisbiliği konusunda bkz. aşağıda aşağıda II, B, 3.

⁵³ 28.06.2006 tarihli Botschaft zur Änderung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Erwachsenenschutz, Personenrecht und Kindesrecht), 7043; Baur, Garcia Gonçalves ve Wohlwend, "Demenz, Urteilsfähigkeit und Sterbewunsch," 3 vd.; Sommer, "Testierfähigkeit von Demenzkranken," 493; Blattner, "Demenz im Erbrecht," 1288 vd. Yaşlılarda görülen demans bakımından aynı yönde bkz. Geiser ve Fountoulakis, *Zivilgesetzbuch I*, 210. 2008 yılında İsviçre Medeni Kanunu (ZGB) m. 16'da yapılan değişiklikle "akıl zayıflığı (*Geistesschwäche*)" ifadesinin yerini "ruhi engellilik (*physische Störung*)" kavramı almıştır. Bu değişikliğin ayırt etme gücünün varlığı veya yokluğu konusunda herhangi bir değişiklik yaratmadığına ilişkin bkz. Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 10.

⁵⁴ Kızılay-Güneylioğlu, "Alzheimer Hastalarının Fiil Ehliyetinin İncelenmesi," 2253. Karş. 2008 yılında ZGB m. 16'da yapılan değişiklikle "sarhoşluk (*Trunkenheit*)" ifadesinin yerini "içicilik (*Rausch*)" kavramı almıştır. Böylece, alkol ve uyuşturucu maddelerin de içicilik kavramına dâhil olduğu kabul edilmiştir. 28.06.2006 tarihli Botschaft zur Änderung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Erwachsenenschutz, Personenrecht und Kindesrecht), 7094.

olarak nitelendirilebilir. Örneğin yaşlılarda veya *Alzheimer* hastalarında görülen demans akıl zayıflığı sayılır⁵⁵. Buna karşılık, tiroit hormon bozukluğu nedeniyle görülen demans geçici nitelikte olduğu için sarhoşluğa benzer sebep olarak kabul edilmelidir. Yukarıda yer verildiği üzere, TMK m. 13'te yer alan ayırt etme gücünü ortadan kaldıran durumlardan birinin varlığı, tek başına ayırt etme gücünden yoksunluğu neden olmamaktadır. Bu anlamda, demansın akıl zayıflığı veya sarhoşluğa benzer sebep içinde değerlendirilmesi ayırt etme gücünün varlığı veya yokluğu bakımından ehemmiyet arz etmemektedir. Ayırt etme gücünün varlığı veya yokluğu açısından önem taşıyan husus, demanslı bireyin ölümüne bağlı tasarrufta bulunduğu sırada bu durumlardan biri sebebiyle akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olup olmadığıdır⁵⁶.

Demansın akıl zayıflığı içinde değerlendirilmesi ile sarhoşluğa benzer bir sebep sayılması arasındaki fark iki açıdan önem taşımaktadır. Birincisi akıl zayıflığı sebebiyle hakkında kısıtlama kararı verilmiş bir kimsenin miras sözleşmesi yapması mümkün değildir (TMK m. 503). Böyle bir mirasbırakanın yapmış olduğu miras sözleşmesi, onun bu hukuki işlemi yaparken ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı değerlendirilmeksizin kısıtlama kararına dayanılarak ölümüne bağlı tasarruf yapma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle iptal olunur. Demansın akıl zayıflığı içinde değerlendirilmesi ile sarhoşluğa benzer bir sebep sayılması arasındaki ikinci fark ise demans sebebiyle kısıtlanmış mirasbırakanın yaptığı ölümüne bağlı tasarrufun iptali talep edildiğinde ispat yükünün davacıya mı davalıya mı ait olduğu noktasındadır⁵⁷.

3. Ayırt Etme Gücünün Nisbiligi

Ayırt etme gücü nisbi bir kavramdır. Zira, bir kimsede ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi için onun yapmış olduğu somut işlem veya eylemin sebeplerini ve sonuçlarını değerlendirebilecek

⁵⁵ Geiser ve Fountoulakis, *Zivilgesetzbuch I*, 210.

⁵⁶ Aynı yönde bkz. Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 65; Blattner, "Demenz im Erbrecht," 1289; Kızılay-Güneylioğlu, "Alzheimer Hastalarının Fiil Ehliyetinin İncelenmesi," 2254. Aynı yönde bkz. BGer 5c.259/2002, 06.02.2003, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F06-02-2003-5C-259-2002&lang=de&type=show_document&zoom=YE S&). Benzer yönde bkz. Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 38.

⁵⁷ Bu konuda bkz. aşağıda III.

güçte olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Bu anlamda, ayırt etme gücünün varlığı veya yokluğu her olay bakımından özel olarak incelenmelidir⁵⁸.

Ayırt etme gücünün nisbiliği, zamana ve içeriğe ilişkindir⁵⁹. Bir kimsenin ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı, yapmış olduğu her hukuki işlem ve eylem bakımından birbirinden ayrı değerlendirilmektedir. Bu husus, karmaşık ve güç bir iş hakkında karar vermek için gerekli karar verme yeteneği ile günlük bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik hukuki işlem için gerekli karar verme yeteneğinin birbirinden farklı olmasına uygundur⁶⁰. Gerçekten örneğin

⁵⁸ Geiser ve Fountoulakis, *Zivilgesetzbuch I*, 211; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 77; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 34; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 61 vd.; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 68; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 60; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 291; Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 149 vd.; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 24; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 55 vd.; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku)*, 264, 266; Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 159; İlhan Helvacı, “Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı,” içinde Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, ed. Abuzer Kendigelen (İstanbul: Beta Yayınları, 2002), 1138 vd.; Erkan ve Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” 494; Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 11 vd.; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 494. Aynı yönde bkz. Y. 1. HD, E.2021/2073, K.2022/3118, 14.04.2022, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2021-2073-k-2022-3118-t-14-4-2022>); Y. 7 HD, E.2021/976, K.2021/3060, 22.11.2021, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/7-hukuk-dairesi-e-2021-976-k-2021-3060-t-22-11-2021>); Y. 3. HD, E.2016/10091, K.2017/18167, 25.12.2017, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2016-10091-k-2017-18167-t-25-12-2017>); BGE 124 III 5, 16.12.1997, (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F124-III-5%3Ade&lang=de&type=show_document); BGer 5C.193/2004, 17.01.2005, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F17-01-2005-5C-193-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES&).

⁵⁹ Geiser ve Fountoulakis, *Zivilgesetzbuch I*, 211; Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 12 vd.; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 494; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 426.

⁶⁰ Aynı yönde bkz. Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 152; Erkan ve Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” 494 vd.; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt

ölüme bağlı tasarruflar genellikle diğer hukuki işlemlerden daha karmaşıktır⁶¹. Keza, maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların karmaşıklık derecesi de birbirinden farklıdır. Bu anlamda, ölüme bağlı tasarruf yapmak için gerekli olan ayırt etme gücü bu işlemin içeriğine göre değişmektedir⁶².

El yazılı vasiyetnamelerde mirasbırakanın bu işlemi yaparken ayırt etme gücünü haiz olup olmadığı, vasiyetnameyi imzaladığı ana göre belirlenmektedir⁶³. Buna karşılık, resmi vasiyetnameler ile resmi vasiyetnameyle aynı şekil şartlarına tâbi miras sözleşmelerinde işlemde birlik kuralı (*unitus actus*) geçerli olduğu için mirasbırakan bu işlemlerin yapıldığı

Etme Gücü,” 426. Karmaşık hukuki işlemler yapan bir kimse bu hususta gerekli bütün bilgileri haiz olmayabilir. Böyle hâllerde, bu kişi gerekli bilgilere sahip olmadığı için onun ayırt etme gücünün bulunmadığı sonucuna varılamaz. Bu kişi, karar verebilmesi için ek bilgilere sahip olması gerektiğini idrak edebiliyorsa ayırt etme gücünü haizdir [Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 64].

⁶¹ Helvacı, “Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı,” 1139; Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 13; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 494; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 426 vd. Ölüme bağlı tasarruf ehliyetinin varlığı veya yokluğu değerlendirilirken mirasbırakanın terekesinin miktarı ve bu terekeye dahil hak, alacak ve borçların türleri de dikkate alınmalıdır (Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 13). Örneğin İsviçre Federal Mahkemesi’nin mirasbırakanın oğluna sadece saklı payını bıraktığı bir vasiyetnameyi karmaşık bir hukuki işlem olarak kabul etmediği kararı için bkz. BGer 5C.32/2004, 06.10.2004, https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F06-10-2004-5C-32-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES&. Karmaşık ölüme bağlı tasarruflarda daha karmaşık kısım bakımından kısmi iptalin söz konusu olabileceğine ilişkin bkz. Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht-unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 14.

⁶² Blattner, “Demenz im Erbrecht,” 1290; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 426. Aynı yönde bkz. BGer 5C.193/2004, 17.01.2005, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F17-01-2005-5C-193-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES&).

⁶³ Aynı yönde bkz. Blattner, “Demenz im Erbrecht,” 1289; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 426. Karş. Ölmüş bir kimsenin ayırt etme gücünü haiz olup olmadığını değerlendirmenin zorluğu karşısında bu değerlendirme için ölüme bağlı tasarrufun yapılmasından hemen önceki veya hemen sonraki anın esas alınabileceğine ilişkin bkz. İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 62.

süre boyunca ayırt etme gücüne sahip olmalıdır⁶⁴. Sözlü vasiyetnamelerde ise mirasbırakan tanıklara iradesini açıkladığı anda ayırt etme gücünü haiz bulunmalıdır⁶⁵.

Ayırt etme gücü nisbi bir kavram olduğu için bir kimsenin ayırt etme gücünü sürekli veya geçici olarak kaybetmesi her somut olay bakımından özel olarak incelenmelidir⁶⁶. Bu anlamda, örneğin orta evredeki demanslı bir mirasbırakan ölümüne bağlı tasarruf yaptığı anda bu hukuki işlemin sebebini, hüküm ve sonuçlarını anlayabiliyorsa onda ayırt etme gücünün bulunmadığından bahisle bu işlemin iptal olunması mümkün değildir. Benzer şekilde, mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf yaptıktan sonra bunu hatırlamaması onun yapmış olduğu bu işlemin geçerliliğini etkilemez⁶⁷.

⁶⁴ Aynı yönde bkz. Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 12; Blattner, “Demenz im Erbrecht,” 1289 vd. Karş. İsviçre Federal Mahkemesi’nin önüne gelen bir uyuşmazlıkta, vasiyetçinin iradesini açıklaması, noterin ona hukuki tavsiyelerde bulunması ve noteri tarafından vasiyetname metnini hazırlanması sabah, vasiyetçinin vasiyetnameyi noterin önünde okuyarak vasiyetnamenin diğer geçerlilik şartlarının yerine getirilmesi öğleden sonra gerçekleşmiştir. Federal Mahkeme, bu olaya ilişkin kararında vasiyetnamenin metin hâline getirilmesine kadar aranacak ayırt etme gücünün, vasiyetnamenin noter önünde okunmasında ve bundan sonraki aşamalarda bulunan ayırt etme gücünden daha yüksek olduğunu kabul etmiştir. Bu karar için bkz. BGE 117 II 231, 23.05.1991, (Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 12).

⁶⁵ Ferhat Koyuncu, *Sözlü Vasiyetname* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2014), 42; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, 88.

⁶⁶ Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 24.

⁶⁷ Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 160; Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 12 vd. Aynı yönde bkz. Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, *Türk Medeni Hukuku: Miras Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2024), 306; Ayan ve Ayan, *Miras Hukuku*, 117; Antalya, *Miras Hukuku*, 302; A. Dilşad Keskin ve H. Reyhan Demircioğlu, *Medeni Hukuk-II (Eşya Hukuku-Miras Hukuku)* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 233; Turan, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*, 39. Mirasbırakanın ayırt etme gücüne sahip olmadığı sırada yapmış olduğu ölümüne bağlı tasarruf onun ayırt etme gücünü kazanmasından sonra kendiliğinden geçerli hâle gelmez. [Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku: Miras Hukuku*, 59; İnan, Ertaş ve Albaş, *Türk Medeni Hukuku: Miras Hukuku*, 171, 306; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 281; Ayan, *Miras Hukuku*, 117; Antalya, *Miras Hukuku*, 214; A. Dilşad Keskin ve H. Reyhan Demircioğlu, *Medeni Hukuk-II (Eşya Hukuku-Miras Hukuku)*, 233; Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 163].

III. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFUN İPTALİ DAVASINDA DEMANSIN İSPATI

Kanun koyucu, TMK m. 13'te ayırt etme gücünü düzenlerken buna ilişkin bir karine öngörmüştür⁶⁸. Bu hüküm uyarınca yaşının küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk veya buna benzer sebeplerden biriyle akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olmayan kişiler ayırt etme gücüne sahiptir. Bu durumda, ergin olup akıl hastası veya akıl zayıflığı içerisinde bulunmayan herkesin ayırt etme gücünü haiz olduğu kabul edilmelidir⁶⁹. Ayırt etme gücü karinesi, işlem güvenliğini sağlamak için öngörülmüş adi bir karinedir⁷⁰. Bundan dolayı, bu karinenin aksinin ispatı mümkündür⁷¹.

⁶⁸ Ayırt etme gücü karinesini TMK m. 13 uyarınca aksi ispat edilebilir kanuni bir karine olarak kabul eden görüş için bkz. Seyfullah Edis, *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri* (Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1993), 373; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 294 vd. Aynı yönde bkz. BGer 5C.193/2004, 17.01.2005, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F17-01-2005-5C-193-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES &); BGer 5C.32/2004, 06.10.2004 (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F06-10-2004-5C-32-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES). Karş. Ayırt etme gücü karinesinin kanuni karine olmadığına, genel hayat tecrübelerine dayanan fiili bir karine olduğuna yönelik bkz. Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 64; Dural ve Öğüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61; Helvacı, "Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı," 1140 vd.; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 427.

⁶⁹ Edis, *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, 373; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 295; Öztan, *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, 156.

⁷⁰ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 71; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 295; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 25; Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme Gücü," 496. Aynı yönde bkz. BGer 5C.193/2004, 17.01.2005, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F17-01-2005-5C-193-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES &); BGer 5C.32/2004, 06.10.2004, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F06-10-2004-5C-32-2004&lang=de&type=show_document&zoom=YES &).

⁷¹ Dural ve Öğüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61; Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme

TMK m. 6'ya göre, kanunda aksine bir düzenleme bulunmadıkça taraflardan her biri hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür. Bu sebeple, kanunda açıkça istisna olarak öngörülen hâllerde veya genel hayat tecrübelerine göre karşı tarafın ispatla yükümlü olduğu durumlarda ispat yükü yer değiştirmektedir⁷².

TMK m. 557 vd.'de ölüme bağlı tasarrufların iptali bakımından özel bir düzenleme öngörülmemiştir. Bu durumda, ölüme bağlı tasarrufların iptalinde TMK m. 6 hükmü uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre, ölüme bağlı tasarrufun iptali için açılan bir davada bu hukuki işlemin iptalini talep eden davacı buna ilişkin sebebin varlığını ispatla yükümlüdür⁷³. Ölüme bağlı tasarrufun iptali talebinin ehliyet eksiliğine dayandığı hâllerde, ayırt etme gücünün varlığı karine olduğu için mirasbırakanın ayırt etme gücüne sahip olmadığını iddia eden davacı kural olarak bunu ispatla yükümlüdür⁷⁴. Bununla birlikte, vasiyetnamelerde ayırt etme gücünün ispatı bakımından (küçük yaştakiler ve) akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle hakkında kısıtlılık kararı verilmiş kişiler ile diğer sebeplerle hakkında kısıtlılık kararı verilmiş kişiler arasında bir ayırım yapılmalıdır⁷⁵.

Gücü," 496.

⁷² Edis, *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, 365; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 276 vd.; Mustafa Dural ve Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanununu Başlangıç Hükümleri* (İstanbul: Filiz Yayınları, 2023), 207 vd.; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 206 vd.; M. Kemal ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk: Giriş – Kaynaklar – Temel Kavramlar* (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2023), 320 vd.; Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku)*, 202.

⁷³ Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 228. Ölüme bağlı tasarrufun ehliyet eksikliği sebebiyle iptalini talep eden kimsenin bunu ispatla yükümlü olması, ölüme bağlı tasarruflarda mirasbırakanın iradesine üstünlük tanınması esasına da uygundur.

⁷⁴ Ayırt etme gücünü karinesini kanuni karine olarak kabul ederek bu sonuca varan görüş için bkz. Edis, *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, 373; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 295. Karş. Ayırt etme gücü karinesinin fiili bir karine olduğunu kabul ederek aynı sonuca varan görüş için bkz. Ataay, *Şahıslar Hukuku*, 67; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 71; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 26; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, 39; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 427. Ayrıca bkz. İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 64; Yılmaz, *Medeni Hukuk: Miras Hukuku*, 99.

⁷⁵ Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 35; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 377; Eren

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle hakkında kısıtlılık kararı verilmiş kişilerde kural olarak ayırt etme gücünün bulunmadığı kabul edilmelidir⁷⁶. Zira, TMK m. 409/II'ye göre bir kimse hakkında akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlılık kararı verilmesi için resmî sağlık kurulu raporu alınması zorunludur. Bu sebeple, hakkında kısıtlılık kararı verilen bu kişilerin ayırt etme gücünün bulunduğunu iddia etmek oldukça zordur⁷⁷. Bu durumda, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle hakkında kısıtlılık kararı verilmiş kişiler bakımından ispat yükü yer değiştirmektedir⁷⁸. Bu kimselerin yapmış olduğu vasiyetnamelerin iptalini talep eden davacı, mahkemenin kısıtlama kararını ileri sürerek ispat yükünden kurtulur. Böyle hâllerde, mirasbırakanın vasiyetnameyi yaparken ayırt etme gücüne sahip olduğunu iddia eden davalı bunu ispatla yükümlüdür⁷⁹.

Akıl hastası veya akıl zayıflığı içinde olduğu iddia edilen mirasbırakan hakkında kısıtlama kararı verilmemişse bu kişinin vasiyetname veya miras sözleşmesi yaparken akıl hastalığı veya akıl zayıflığı içinde bulunduğunu iddia eden davacı kural olarak bunu ispatla yükümlüdür. Bununla birlikte, böyle bir kimse hakkında kısıtlama kararı verilmiş olmasa da bu kişinin akıl hastalığı veya akıl zayıflığı içinde olduğu herkes tarafından biliniyorsa onun ölüme bağlı tasarruflarda bulunurken ayırt etme gücüne sahip olduğunu (*lucid*

---

ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 228 vd.; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 26; Yılmaz, *Medeni Hukuk: Miras Hukuku*, 36; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 62 vd.; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, 39. Karş. Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61; Erkan ve Yücer, "Ayırt Etme Gücü," 497. Yukarıda yer verildiği üzere, hakkında kısıtlama kararı verilmiş kişilerin miras sözleşmesi yapma ehliyeti bulunmamaktadır. Bu sebeple, bu kişilerin yaptığı miras sözleşmeleri onların bu işlemin yapılması sırasında ayırt etme gücünü haiz olmalarından bağımsız olarak geçersizdir.

⁷⁶ Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 35; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 377; Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 228 vd.; Eren, *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların Dâvası*, 21; Turan, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*, 38.

⁷⁷ Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 35; Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 229; Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 162.

⁷⁸ Ataay, *Şahıslar Hukuku*, 67; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 78; Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 35; İmre, *Medeni Hukuka Giriş*, 377; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 63; İnan, Ertaş ve Albaş, *Türk Medeni Hukuku: Miras Hukuku*, 172; Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 229; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 427 vd.

⁷⁹ Eren ve Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, 229; İnan, Ertaş ve Albaş, *Türk Medeni Hukuku: Miras Hukuku*, 172; Yılmaz, *Medeni Hukuk: Miras Hukuku*, 87; Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 162.

interval) ispat yükü bunu iddia eden davalıya aittir⁸⁰. Bu durumda, hakkında kısıtlama kararı verilmemiş demanslı bir kimsenin günlük yaşamdaki işler yönünden anlık akli ve ruhi durumunun yerinde olmasına rağmen onun yapmış olduğu ölüme bağlı tasarruf bakımından da aynı ispat yükü geçerli olmalıdır⁸¹. Nitekim bundan dolayı, hafif derece demanslı mirasbırakanın yapmış olduğu ölüme bağlı tasarruflarda ayırt etme gücünün varlığının, buna karşılık ağır derecede demanslı bakımından ise ayırt etme gücünün yokluğunun esas olduğu kabul edilmelidir⁸².

⁸⁰ Aynı yönde bkz. Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61; Yılmaz, *Medeni Hukuk: Miras Hukuku*, 87; Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 161; Erkan ve Yücer, “Ayırt Etme Gücü,” 497; BGer 5C.259/2002, 06.02.2003, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F06-02-2003-5C-259-2002&lang=de&type=show_document&zoom=YES&). Ağır derece demanslı bireyler bakımından aynı yönde bkz. Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 495; Blattner, “Demenz im Erbrecht,” 1289 ve BGer 5C.259/2002, 06.02.2003, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F06-02-2003-5C-259-2002&lang=de&type=show_document&zoom=YES&).

⁸¹ Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 16. Aynı yönde bkz. BGer 5A_272/2017, 07.11.2017, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F07-11-2017-5A_272-2017&lang=de&type=show_document&zoom=YES&). İspat yükünün kime ait olduğu noktasında önem taşıyan bir husus, ayırt etme gücüne sahip olmayan kimsenin (örneğin *Alzheimer* hastalığı sebebiyle demansın) uzun süredir bu durumda olmasıdır [Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 16; Alexander Biri, *Testierfähigkeit und deren Beweis unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Rechtsprechung* (Zürich, Basel, Genf: Schulthess, 2016), 50]. İsviçre Federal Mahkemesi'nin yaşlılarda demansı uzun süredir devam eden durum olarak kabul ederek bu kişilerde ayırt etme gücünün varlığını ispat yükünü karşı tarafa yüklediği kararı için bkz. BGer, 5A_748/2008, 16.03.2009, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F16-03-2009-5A_748-2008&lang=de&type=show_document&zoom=YES&).

⁸² Geiser ve Fountoulakis, *Zivilgesetzbuch I*, 209; Baur, Garcia Gonçalves ve Wohlwend, “Demenz, Urteilsfähigkeit und Sterbewunsch,” 5; Sommer, “Testierfähigkeit von Demenzkranken,” 495; Blattner, “Demenz im Erbrecht,” 1289. Aynı yönde bkz. BGer 5C.259/2002, 06.02.2003, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F06-02-

Bir hukuki işlem veya eylemin yapılması sırasında kişinin ayırt etme gücünü haiz olup olmadığı hâkim tarafından değerlendirilmektedir⁸³. Burada hâkim maddi bir olayı değerlendirerek hukuki olaya yönelik sonuca varmaktadır. Zira, hâkimin bir kimsenin akli ve ruhu durumunu ve onun iradesinin diğer kişilerden bağımsız bir şekilde oluştuğunu belirlemesi maddi bir olay, bu durumun somut olaydaki ayırt etme gücüne etkisini tespit ederek sonuca varması ise hukuki bir olaydır⁸⁴. Bu iki olay birbirinden farklı olduğu için akıl hastalığı veya akıl zayıflığı içinde olan bir kimsenin yapmış olduğu ölüme bağlı tasarrufun geçerli sayılması mümkündür⁸⁵.

Hâkim, bir kişinin akli ve ruhu durumunu belirlemek için tanık beyanlarına, tıbbi kayıtlara ve bilirkişiye başvurabilir⁸⁶. Fakat, kişinin demans hastalığı sebebiyle ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı değerlendirilirken tanık beyanlarına ihtiyatlı yaklaşılmalıdır. Zira, akut semptomlarla dışarıdan anlaşılmayan fakat genel olarak akli durumlarda azalmaya yol açan akıl zayıflıkları eğitimsiz kişilerin gözünden kolaylıkla kaçabilmektedir. Bu tür zayıflıkların teşhisi ve etkisi genellikle sadece tıp doktorları tarafından belirlenebilmektedir⁸⁷. Buna karşılık, bazı hâllerde ise kişinin yakınları onun davranışlarındaki, konuşma tarzındaki ve günlük işlerini halletme biçimindeki

---

2003-5C-259-2002&lang=de&type=show_document&zoom=YES&); BGER 5A_272/2017, 07.11.2017, (https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/ht tp/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F07-11-2017-5A_272-2017&lang=de&type=show_document&zoom=YES&).

⁸³ Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 26; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 429.

⁸⁴ Özsunay, *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, 40; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61 vd.; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 26; Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 11, 17. Benzer yönde bkz. Erdoğan ve Keskin, *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku)*, 265.

⁸⁵ Aebi-Müller, “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis,” 12.

⁸⁶ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 65; Dural ve Ögüz, *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*, 61; Öztan, *Miras Hukuku*, 158; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 112; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, 87; Yücedağ, “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü,” 429. Aynı yönde bkz. Y. 3. HD, E.2016/10091, K.2017/18167, 25.12.2017, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2016-10091-k-2017-18167-t-25-12-2017>).

⁸⁷ BGE 124 III 5, 16.12.1997, (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F124-III-5%3Ade&lang=de&type=Show_document).

küçük değişiklikleri hemen fark edebilmektedir⁸⁸. Diğer yandan, tanıkların beyanı mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu sırada ayırt etme gücüne sahip olup olmadığından ziyade onun genel durumu hakkında bilgi vermektedir⁸⁹. Bu sebeplerle, tanık beyanları somut olayın bütün koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir⁹⁰. Örneğin el yazılı vasiyetnamelerde mirasbırakanın imza anında ayırt etme gücüne sahip olup olmadığını belirlemek oldukça güçtür. Zira, vasiyetçi bu tür vasiyetnameleri genellikle yalnızken yapmayı tercih etmektedir. El yazılı vasiyetnamelerde bunların yapıldığı gün, ay ve yıl yer almaktadır. Fakat, bu tarih demanslı bir kimsenin vasiyetnameyi yaptığı andaki akli ve ruhi durumunu belirlemek için yeterli değildir. Böyle hâllerde, mirasbırakanın hastalığının zaman içerisindeki ilerleyişini belirlemek gerekir. Bunun için mirasbırakanın mesleki, sosyal ve sportif faaliyetlerini ayrıntılı şekilde güvenilir tarihlerle anlatan tanık ifadelerine başvurulabilir. Böylece, uzman bir tıp doktoru mirasbırakanın hastalığının evresini tespit ederek onun vasiyetname yaptığı andaki akli ve ruhi durumu hakkında güvenilir bir sonuç çıkarabilir⁹¹.

Ayırt etme gücüne yönelik maddi değerlendirmede bulunulurken mirasbırakanın tıbbi kayıtları, doktor raporları ve hasta gözlem kayıtları ispat aracı olarak kullanılabilir. Bu anlamda, ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu an da dahil olmak üzere uzun süre aynı doktor tarafından takip edilmiş ve detaylı tıbbi kayıtları olan bir mirasbırakanın ayırt etme gücünü haiz olup olmadığı daha kolay tespit edilebilir⁹². Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu sıradaki doktoru veya hemşiresinin tanıklığı da bu konuda kolaylık sağlayabilir⁹³.

⁸⁸ Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 18; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 429.

⁸⁹ Helvacı, "Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı," 1136.

⁹⁰ Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 429.

⁹¹ Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 18.

⁹² Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 18; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 430.

⁹³ Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 18. Mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunurken hukuki bir yardım almış, örneğin bir avukata danışmışsa bu

Mirasbırakanın ayırt etme gücünün tespitinde tıbbi testler, ispat aracı olarak kullanılabilir⁹⁴. Fakat, bu tür testlerin hukuki olarak anlam ifade edecek hâle getirilmesi gerekir. Özellikle demanslı kişilerin ayırt etme gücünün değerlendirilmesinde bu hususa dikkat edilmelidir⁹⁵. Zira, örneğin hafif derece demans teşhisi konmuş kişilerin davranışları sekiz-on iki yaşındaki küçüklerin işlevsel kapasitelerine, orta derece demans teşhisi konmuş kimselerin davranışları ise beş-yedi yaşındaki küçüklerin işlevsel kapasitelerine karşılık gelmektedir⁹⁶. Diğer yandan, tıbbi testler bireylerin hukuki olarak ayırt etme güçlerini tespit etmek için geliştirilmemiştir. Bu sebeple, bireylerin ayırt etme gücü sadece tıbbi testler göz önünde tutularak belirlenmemelidir. Bu tür testlerle birlikte, kişilerin duygusal durumu, aile ortamı, kişisel, ailevi ve sosyal ilişkileri de dikkate alınmalıdır⁹⁷. Bu durum, ölüme bağlı tasarruflar bakımından özel bir öneme sahiptir. Zira, mirasbırakanın yaptığı ölüme bağlı tasarrufun içeriğini belirlemesinde onun duygusal durumu, yasal mirasçıları ile mirasçı olarak atadığı veya belirli mal bıraktığı kişilerle arasındaki ilişkiler etkili olmaktadır⁹⁸.

Yukarıda yer verildiği üzere, bir kimsenin akli ve ruhi durumunun belirlenmesi özel ve teknik bilgiyi gerektiren maddi bir olaydır. Bunun için uygulamada hâkimler, demanslı mirasbırakanın ayırt etme gücüne sahip olup olmadığını belirlemek için bilirkişiye [Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 266] başvurmak zorundadır⁹⁹. Uygulamada mahkemeler, TMK m. 409/II

---

durum da onun ayırt etme gücünün varlığı veya yokluğu konusunda emare teşkil edebilir (Sommer, "Testierfähigkeit von Demenzkranken," 500).

⁹⁴ Aynı yönde bkz. Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 18.

⁹⁵ Demans testlerinden elde edilen verilerin ayırt etme gücünün varlığı veya yokluğu konusunda kesin bir sonuç vermediğine yönelik bkz. Baur, Garcia Gonçalves ve Wohlwend, "Demenz, Urteilsfähigkeit und Sterbewunsch," 4 vd.; Blattner, "Demenz im Erbrecht," 1289. Demans testleri hakkında bkz. Biri, *Testierfähigkeit und deren Beweis unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Rechtsprechung*, 43 vd.

⁹⁶ Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 18 vd.

⁹⁷ Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 19. Aynı yönde bkz. Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 278.

⁹⁸ Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 19.

⁹⁹ Aynı yönde bkz. Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel*

uyarınca akıl hastalığı veya akıl zayıflığına dayalı kısıtlama kararının resmi sağlık kurulu raporu üzerine verileceğinden yola çıkarak mirasbırakanın bu durumlar sebebiyle ayırt etme gücünden yoksunluğu değerlendirmesi için en yetkili makam olan Adli Tıp Kurumu'na başvurmuştur¹⁰⁰. Fakat, hâkim mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf yaparken ayırt etme gücü bulunup bulunmadığı hususunda karar vermek için Adli Tıp Kurumu raporuyla yetinmemelidir. Çünkü hukuki olayları değerlendirmek hâkimin görevidir¹⁰¹. Aynı sebepten dolayı, hâkim demanslı mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufta bulunduğu anda ayırt etme gücünü haiz olup olmadığını doğrudan doğruya adli tıp kurumuna sormamalıdır¹⁰².

Hâkim, hukuki değerlendirmeyi kendisi yaptığı için bilirkişinin raporuyla bağlı değildir. Mahkemeler, somut olayın bütün koşullarını göz önünde bulundurarak mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufta bulunurken ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına karar vermelidir (HMK m. 266). Bununla birlikte, hâkim bilirkişinin raporunda vardığı sonuçtan farklı bir sonuca varıyorsa bunu gerekçesiyle ortaya koymalıdır¹⁰³.

Resmi vasiyetname ile bununla aynı şekil kurallarına tâbi miras sözleşmesini yapan mirasbırakanın bu tür hukuki işlemleri yaparken ayırt etme gücünü haiz olup olmadığını belirlemek için bunların noterde hazırlanması aşaması dikkate alınabilir¹⁰⁴. Bu anlamda, noter ölümüne bağlı

Kişiler), 69; Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, 26; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 431.

¹⁰⁰ Y. 1. HD, E.2021/2073, K.2022/3118, 14.04.2022 (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2021-2073-k-2022-3118-t-14-4-2022>); Y. 7 HD, E.2021/976, K.2021/3060, 22.11.2021, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/7-hukuk-dairesi-e-2021-976-k-2021-3060-t-22-11-2021>); Y. 3. HD, E.2016/10091, K.2017/18167, 25.12.2017 (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2016-10091-k-2017-18167-t-25-12-2017>); Y. 3. HD, E.2015/17485, K.2017/3830, 27.03.2017, (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2016-10091-k-2017-18167-t-25-12-2017>).

¹⁰¹ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 72 vd.; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 431 vd.

¹⁰² Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 20. Karş. Erhan Günay, *Bilimsel Görüşler ve Yargısal Kararlar Eşliğinde Miras Hukukunda Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptali Davaları* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), 98.

¹⁰³ Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, 58; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 432.

¹⁰⁴ Antalya, *Miras Hukuku*, 215; Öztan ve Öztan, "Ölümüne Bağlı Tasarruflara İlişkin

tasarrufu mirasbırakanın talimatları doğrultusunda hazırladığı için bu talimatların göz önünde bulundurulması, bir başka deyişle ölüme bağlı tasarrufun içeriğinin dikkate alınması mümkündür¹⁰⁵. Bu konuda ehemmiyet arz eden diğer husus, Noterlik Kanunu m. 72/III uyarınca noterlerin uygulamada ölüme bağlı tasarrufu düzenlemeden önce mirasbırakandan ayırt etme gücü olduğuna dair sağlık raporu istemesidir¹⁰⁶. Fakat, bu rapor mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufta bulunurken ayırt etme gücüne sahip olduğunu kesin bir şekilde ispatlamamaktadır. Zira, doktorun raporu düzenlediği an ile ölüme bağlı tasarrufun noterde yapıldığı an arasında belli bir zaman dilimi bulunmaktadır¹⁰⁷. Mirasbırakanın ayırt etme gücünü haiz olduğuna ilişkin sağlık raporu sadece ispat yükü bakımından önem taşımaktadır. Bu tür sağlık raporları, mirasbırakanın ayırt etme gücünün varlığına yönelik adi karine teşkil etmektedir¹⁰⁸. Diğer yandan, noterde yapılan ölüme bağlı tasarruflarda tanıkların mirasbırakanı bu hukuki işlemi yapmaya ehil gördüklerine ilişkin şerh vermeleri bu işlemin yapılması sırasında mirasbırakanın ayırt etme gücüne sahip olduğuna yönelik bir emare

---

Medeni Kanun'daki ve Noterlik Kanunu'ndaki Şekil Şartları," 3595; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 433. Demanslı kişiler henüz erken evrede olsalar dahi alışmış oldukları çevreden farklı bir ortamda bulduklarında bilişsel bozukluklarında artış görülebilir. Fakat, demanslı bireyler bu sendromu yaşadıklarının farkında olmamakta veya bunun sebep olduğu semptomları başkalarına belli etmemeye çalışmaktadır (Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 26; Blattner, "Demenz im Erbrecht," 1291). Demanslı kimselerin ölüme bağlı tasarrufu yaptığı sırada ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı değerlendirilirken bu husus da göz önünde bulundurulmalıdır.

¹⁰⁵ Aebi-Müller, "Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis," 23. Aynı yönde bkz. BGE 124 III 5, 16.12.1997, (http://relevancy.bger.ch/php/c_lir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F124-III-5%3Ade&lang=de&type=show_document).

¹⁰⁶ "Bu konuda detaylı bilgi için bkz. "Özü: Noterlik işlemlerinde kullanılacak hukuki işlem yapma ehliyetine ilişkin doktor raporları" olan 12.06.2019 tarihli Genelge No. (2) Nisan 18, 2024, <https://portal.tnb.org.tr/Lists/BirlestirilmisGenelgelerListesi/Attachments/2/Birlestirilmis%20Genelge%202.pdf>.

¹⁰⁷ Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 433.

¹⁰⁸ Antalya, *Miras Hukuku*, 215; Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*, 163; Yücedağ, "Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü," 433. Aynı yönde bkz. Öztan ve Öztan, "Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun'daki ve Noterlik Kanunu'ndaki Şekil Şartları," 3595. Karş. Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 79.

sayılabılır¹⁰⁹. Ayrıca, bu şerh bir şekil şartı olarak ölüme bağlı tasarrufların geçerlilik şartıdır (TMK m. 534/II, 535/II, 557/4).

SONUÇ

Demans, bilişsel, davranışsal ve işlevsel yeteneklerini etkileyen çeşitli nörolojik hastalıklarda görülen semptomlar bütünüdür. Demanslı bireylerin ayırt etme gücü, bu sendrom sebebiyle ortadan kalkabilmektedir. Ayırt etme gücü, ölüme bağlı tasarruf ehliyetinin koşullarından biridir. Mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu sırada ayırt etme gücüne sahip değilse TMK m. 557/1 uyarınca bu hukuki işlem dava yoluyla iptal edilebilir.

Ayırt etme gücü, TMK m. 13'te olumsuz bir biçimde tanımlanmıştır. Buna göre, bir kişide ayırt etme gücünün bulunması için onun akla uygun davranma yeteneğine sahip olması ve ayırt etme gücünü ortadan kaldıran durumlardan (yaşının küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ve buna benzer sebepler) birinin içinde olmaması gerekir. Ayırt etme gücü nisbi bir kavramdır. Bir kimsenin ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı her hukuki işlem ve eylem bakımından özel olarak değerlendirilmektedir. Bu husus, hukuki işlemlerin karmaşıklık derecesinin birbirinden farklı olmasına da uygundur.

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yaptığı sırada ayırt etme gücünü haiz olması için onun yapmış olduğu bu işlemin sebep ve sonuçlarını anlaması, terekesinin miktarı ve içeriği hakkında en azından genel bir bilgiye sahip olması, ölüme bağlı tasarrufla kazandırmada bulunmak istediği veya mirasçılıktan çıkarmak istediği kişilerle arasındaki ilişkilerin mevcut durumunun farkında olması ve diğer kişilerden bağımsız olarak ölüme bağlı tasarrufta bulunma kararı almış olması gerekir. Ayrıca, mirasbırakan yaşının küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk veya buna benzer bir sebeple akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olmamalıdır. Fakat, demanslı birey, bu durumu nedeniyle semptomlarının sebebine göre ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu sırada akıl zayıflığı veya sarhoşluğa benzer bir sebep içinde olabilir.

Demansın akıl zayıflığı içinde değerlendirilmesi ile sarhoşluğa benzer bir

---

¹⁰⁹ Aynı yönde bkz. Helvacı, “Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı,” 1146; BGE 124 III 5, 16.12.1997, (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F124-III-5%3Ade&lang=de&type=show_document).

sebeplendirilmesinin sonuçları iki açıdan birbirinden farklıdır. Birincisi akıl zayıflığı sebebiyle hakkında kısıtlama kararı verilmiş bir kimsenin miras sözleşmesi yapması mümkün değildir. İkincisi ise akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlanmış kişiler ile sarhoşluğa benzer sebep içindeki kişilerin ayırt etme gücüne sahip olup olmadığının ispatı noktasındadır.

Mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufta bulunduğu sırada bu işlemi yapma ehliyetine sahip olmadığını iddia eden davacı kural olarak bunu ispatla yükümlüdür. Fakat, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle hakkında kısıtlılık kararı verilmiş kişiler bakımından ispat yükü tersine çevrilmiştir. Zira, bu kişilerin akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olmasının esas olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda, akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlanan demanslı mirasbırakanın vasiyetname yaptığı sırada ayırt etme gücünü haiz olduğunu iddia eden davalı bunu ispatla yükümlüdür.

Akıl hastası veya akıl zayıflığı içinde olduğu iddia edilen mirasbırakan hakkında kısıtlama kararı verilmemişse onun vasiyetname veya miras sözleşmesi yaparken ayırt etme gücünden yoksun olduğunu iddia eden davacı kural olarak bunu ispatla yükümlüdür. Fakat, bu kişiler hakkında kısıtlama kararı verilmiş olmasa da onların akıl hastalığı veya akıl zayıflığı içinde olduğu herkes tarafından biliniyorsa bu kişilerin ölümüne bağlı tasarrufta bulunduğu sırada ayırt etme gücüne sahip olduğunu ispat yükü bunu iddia eden davalıya aittir.

Mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufta bulunduğu anda akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olup olmadığı hâkim tarafından değerlendirilmektedir. Burada hâkim maddi bir olayı değerlendirerek hukuki bir olaya yönelik sonuca varmaktadır. Hâkim, mirasbırakanın akli ve ruhu durumunu tespit etmek için tanık beyanlarına, tıbbi kayıtlara ve bilirkişiye başvurabilir. Demanslı mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf ehliyetini belirlemek için bilirkişiye başvurulması HMK m. 266 gereği zorunludur. Uygulamada hâkimler, TMK m. 409/II'ye göre, akıl hastalığı veya akıl zayıflığına dayalı kısıtlama kararının resmi sağlık kurulu raporu üzerine verilmesinden yola çıkarak mirasbırakanın bu durumlar sebebiyle ayırt etme gücünden yoksun olup olmadığının bu konudaki en yetkili makam olan Adli Tıp Kurumu tarafından değerlendirilmesini istemektedir. Fakat, mahkemeler mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf ehliyeti hususunda karar vermek için Adli Tıp Kurumu raporuyla yetinmemelidir. Çünkü hukuki olayları değerlendirmek hâkimin görevidir. Nitekim bundan dolayı, mahkemeler bilirkişi raporuyla bağlı değildir. Bununla birlikte, bilirkişi raporundan farklı bir sonuca varan hâkim buna ilişkin gerekçesini ortaya koymalıdır.

KAYNAKÇA

- Acıbadem Sağlık Grubu. “Demans.” Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024. <https://www.acibadem.com.tr/ilgi-alani/demans/>.
- Aebi-Müller, Regina E. “Testierfähigkeit im Schweizerischen Erbrecht - unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Praxis.” *Successio: Zeitschrift für Erbrecht*, no. 6 (2012): 4-32.
- Akipek, Jale, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş. *Türk Medenî Hukuku: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları, 2022.
- Alzheimer’s Disease International. “Types of Dementia.” Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024. <https://www.alzint.org/about/dementia-facts-figures/types-of-dementia/>.
- Antalya, O. Gökhan. *Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.
- Arpacı, Abdülkadir. *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*. İstanbul: Beta Yayınları, 2000.
- Ataay, Aytekin. *Şahıslar Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1978.
- Atlı, Banu. *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2017.
- Ayan, Mehmet ve Nurşen Ayan. *Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan. *Kişiler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Ayiter, Nüşin ve Ahmet M. Kılıçoğlu. *Miras Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınları, 1991.
- Baur, Isabel, Cristina Garcia Gonçalves ve Marc Wohlwend. “Demenz, Urteilsfähigkeit und Sterbewunsch.” Jusletter. Erişim Tarihi: Ağustos 27, 2018. https://jusletter.weblaw.ch/jus/issues/2018/946/demenz_urteilsfahig_f16de7b972.html__ONCE&login=false.
- Biri, Alexander. *Testierfähigkeit und deren Beweis unter besonderer Berücksichtigung der bundesgerichtlichen Rechtsprechung*. Zürich, Basel, Genf: Schulthess, 2016.
- Blattner, Julia. “Demenz im Erbrecht.” *Aktuelle Juristische Praxis*, no. 12 (2022): 1285-301.
- Bucher, Eugen ve Regina E. Aebi-Müller. *Berner Kommentar: Zivilgesetzbuch Die natürlichen Personen, Art. 11-19d ZGB*. Bern: Stämpfli Verlag, 2017.
- Çabri, Sezer. *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574)*. Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2022.
- Dural, Mustafa ve Suat Sarı. *Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanununu Başlangıç Hükümleri*. İstanbul: Filiz Yayınları, 2023.

- Dural, Mustafa ve Tufan Ögüz. *Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Yayınları, 2022.
- Dural, Mustafa ve Turgut Öz. *Türk Özel Hukuku: Miras Hukuku*. İstanbul: Filiz Yayınları, 2023.
- Dünya Sağlık Örgütü. "Global Action Plan on the Public Health Response to Dementia 2017-2025." Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/259615/9789241513487eng.pdf?sequence=1>.
- Edis, Seyfullah. *Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1993.
- Erdoğan, İhsan ve A. Dilşad Keskin. *Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku)*. Ankara: Gazi Yayınları, 2020.
- Eren, Fikret. *Türk Medenî Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların Dâvası*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası Yayınları, 1966.
- Eren, Fikret ve İpek Yücer Aktürk. *Türk Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.
- Erkan Vehbi Umut ve İpek Yücer. "Ayırt Etme Gücü." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 60, no 3 (2011): 485-522.
- Eşsiz, Ömer Övünç. "Demansın Hukuki Boyutları." Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Geiser, Thomas ve Christiana Fountoulakis. *Basler Kommentar zum schweizerischen Privatrecht*. Basel: Helbing & Lichtenhahn, 2022.
- Günay, Erhan. *Bilimsel Görüşler ve Yargısal Kararlar Eşliğinde Miras Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davaları*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- Gürvit, İ. Hakan ve Bengi Baran. "Demanslar ve Kognitif Bozukluklarda Ölçekler." *Nöropsikiyatri Arşivi* 44, no. 2 (2007): 58-65.
- Hatemi, Hüseyin. *Miras Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2022.
- Helvacı, İlhan. "Ölüme Bağlı Tasarrufun İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı." İçinde *Prof. 55. Yaş Günü Armağanı*, Ed. Abuzer Kendigelen, 1113-50. İstanbul: Beta Yayınları, 2002.
- İmre, Zahit. *Medeni Hukuka Giriş*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980.
- İmre, Zahit ve Hasan Erman. *Miras Hukuku*. İstanbul: Der Yayınları, 2024.
- İnan, Ali Naim, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş. *Türk Medeni Hukuku: Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2024.

- İşgüzar, Hasan, Mehmet Demir ve Süleyman Yılmaz. *Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Keskin, A. Dilşad ve H. Reyhan Demircioğlu. *Medeni Hukuk-II (Eşya Hukuku-Miras Hukuku)*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Miras Hukuku*. Ankara: Turhan Yayınları, 2023.
- Kızılay-Güneylioğlu, Aygül. “Alzheimer Hastalarının Fiil Ehliyetinin İncelenmesi.” *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 30, no. 4 (2022): 2249-66.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*. İstanbul: Filiz Yayınları, 1978.
- Koyuncu, Ferhat. *Sözlü Vasiyetname*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2014.
- Köprülü, Bülent. *Miras Hukuku Dersleri I*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1975.
- Liv Hastaneleri. “Demans Nedir ve Belirtileri Nelerdir?.” Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024. <https://www.livhospital.com/liv-saglik-kosesi/demans-nedir-belirtileri-nelerdir>.
- Memorial Sağlık Grubu. “Demans (Bunama) Nedir? Demans Belirtileri Nelerdir?.” Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024. <https://www.memorial.com.tr/hastaliklar/demans-nedirdemanshastaligibelirtileri#:~:text=Demans%2C%20beyin%20hücrelerinin%20birbirleri%20ile,demans%20hastalığı%20olarak%20kabul%20edilir>.
- Oğuzman, M. Kemal ve Nami Barlas. *Medeni Hukuk: Giriş – Kaynaklar – Temel Kavramlar*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2023.
- Oğuzman, M. Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir. *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*. İstanbul: Filiz Yayınları, 2024.
- Özsunay, Ergun. *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1979.
- Öztaş, Bilge. *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Öztaş, Bilge. *Miras Hukuku*. Ankara: Turhan Yayınları, 2023.
- Öztaş, Bilge ve Fırat Öztaş. “Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun’daki ve Noterlik Kanunu’ndaki Şekil Şartları.” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65, no. 4 (2016): 3585-615.
- Serozan, Rona ve Baki İlkay Engin. *Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.
- Serozan, Rona, Baki İlkay Engin ve Yeşim M. Atamer. *Medeni Hukuk: Genel Bölüm: Kişiler Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2022.
- Sommer, Sara. “Testierfähigkeit von Demenzkranken.” *Aktuelle Juristische Praxis*, no. 4 (2020): 491-501.

- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. “Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları Klinik Protokolü.” Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024. <https://shgmarges.tddb.saglik.gov.tr/Eklenti/38985/0/alzheimerkpyayinverspdf.pdf?tag1=9846AF6D60426582E76AF7500012C853DC551775>.
- Turan, Gamze. *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2009.
- Türkiye Alzheimer Derneği. “Alzheimer Hastalığı Nedir?.” Erişim Tarihi: Nisan 13, 2024. <https://www.alzheimerderneği.org.tr/alzheimer-hastaligi-nedir/>.
- Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus İstatistikleri Portalı. “Yaş Grubuna göre Nüfus.” Erişim Tarihi: Nisan 12, 2024. <https://nip.tuik.gov.tr/?value=YasGrubunaGoreNufus>.
- Yılmaz, Süleyman. *Medeni Hukuk: Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Yücedağ, Nafiye. “Vasiyetname Düzenleme Ehliyeti için Gerekli Ayırt Etme Gücü.” *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10, no. 2 (2022): 421-36.

